

Ἄναθηματικὴ στήλη ἐν Ἐπιδαύρῳ

Η ΤΕΧΝΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ ἡ' τεύχους).

ΜΕΡΟΣ Γ' . — ΙΝΔΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α' . — ΤΕΧΝΗ ΒΡΑΧΜΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΟΥΔΔΙΚΗ

Αἱ ἀρχαιότερα οἰκοδομαί . — Ἀρχιτεκτονική .

Τὰ ἐξοχώτερα καὶ κομψὰ ἐν ταύτῳ μνημεῖα τῆς Ἰρανικῆς τέχνης, εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἰνδικήν, εἰς ἣ ἡ μουσουλμανικὴ τέχνη εἶπε τὴν τελευταίαν τῆς λέξιν. Ἐκτὸς τούτου, μέρος τι ἐκ τῶν μνημείων τούτων περιῆλθεν ἴσως εἰς τὴν Περσικὴν ἐξουσίαν ἢ ἐξωτερικὴ τῶν ὄψιν τὸ προδίδει. Ὅτε ἡ κυριαρχία τῶν Ἀφγανῶν, ἔπειτα τῶν Μογγόλων, ἀπογόνων τοῦ Ταμερλάνου, ἐγκατεστάθη εἰς τὴν Ἰνδικήν, ἡ τέχνη αὕτη διετηρήθη ἐκεῖ μέχρι τοῦ δεκάτου ἑκτου αἰῶνος· τῆς ἐποχῆς ταύτης τὰ μνημεῖα εἶνε τὰ ὠραιότερα.

Τὰ ἀρχαιότερα μνημεῖα χρονολογοῦνται ἀπὸ τοῦ τρίτου αἰῶνος πρὸ Χριστοῦ. Ὑπῆρξαν ἐξ αὐτῶν καὶ προγενέστερα, ἀλλὰ ταῦτα δὲν εἶνε τὰ σημαντικώτερα, οὔτε πολυάριθμα. Ὁ Μεγαθένης, πρέσβυς τοῦ Σελεύκου παρὰ τῷ Σανδρακόττῳ τῷ ἰσχυροτέρῳ τῶν βασιλέων, οἴτινες ἐβασίλευον τότε ἐπὶ τοῦ λεκανοπεδίου τοῦ Γάγγου, περιγράφων τὴν πρωτεύουσάν αὐτοῦ Παλιπούτραν, παρ' ἣ εἶχε διατρίψει ἐπὶ τινα καιρὸν, ἐξαιρεῖ

τὸν πλεῖστον καὶ τὴν δύναμιν τῆς πόλεως, ἀλλὰ βεβαιῶσθαι ὅτι ἅπαντα ἦτο ἐκ ξύλου.

Ἑλληνικὴ ἐπιρροή.

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ διασήμευ Ἀσόκα τοῦ βασιλέως, ὅστις ὑπῆρξεν ἐν ταύτῳ ἤρωσ καὶ ἄγιος τοῦ βραχμανισμοῦ (περὶ τὸ 250 πρὸ Χριστοῦ), ἤρξατο ἡ διὰ τοῦ λίθου ἀρχιτεκτονικὴ. Αἱ ἀρχαὶ αὐτῆς συμπέπτουσι μὲ τοὺς χρόνους καθ' οὓς ὁ Βουδδισμὸς ἀντεκατεστάθη ἐπὶ τινας αἰῶνας διὰ τοῦ βραχμανισμοῦ, ὡς θρησκεία μᾶλλον ὑπερόχος. Εἶνε ἐπίσης ὁ χρόνος καθ' ὃν ἡ ἑλληνικὴ ἐπιρροὴ διεδόθη παντοῦ διὰ τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους. Εὐρίσκουμεν εἰς τὴν Ἰνδικὴν ἀρχιτεκτονικὴν τρεῖς τύπους οἰκοδομῶν ἀντιστοιχοῦντας εἰς τρεῖς ἐποχὰς τέχνης.

1ον Κτίρια ἐσκαμμένα εἰς βράχους. — Οἱ ναοί, τὰ μοναστήρια καὶ αἱ κατοικίαι κατ' ἀρχὰς ἦσαν ἐσκαμμένα εἰς τὸν βράχον, καὶ ὑπεστηρίζοντο ὑπὸ στύλων διατηρουμένων εἰς τὴν μάζαν τοῦ βράχου, τοιούτων ὅποιοι οἱ ἐξ ἐλαφαντόδοντος ναοί, πλησίον τῆς Βομβάης καὶ τῆς Σαλσέτης.

2ον Κτίρια λιθοχίστα. — Κατόπιν ἔπαυσαν πλέον νὰ ἀνοίγωσι στοὰς εἰς τὰ ὄρη. Τὰ περιέκοπτον, καὶ τοὺς ἀπεσπασμένους καὶ μεμωνομένους ὀγκολίθους ἔκοπτον, ἐσμίλευον, ἔσκαπτον. Τοιαῦτα πρότυπα ὑπάρχουσι εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἢ ὅποια θεωρεῖται τὸ ἀξιοσημειώτερον παράδειγμα τῆς περιέργου αὐτῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Εἶνε ὄρος ἐκ γρανίτου ἐρυθροῦ ἐν σχήματι ἰππίου πετάλου, ἐσκαμμένον ἢ μᾶλλον τετμημένον εἰς πολυαριθμούς ναοὺς, εἰς μῆκος ὀκτὼ χιλιομέτρων. Ὅλοι οἱ Ἰνδικοὶ θεοὶ ἔχουσιν ἐκεῖ τοὺς ναοὺς των. Αἱ ὑπόγειοι στοαὶ δὲν ἔχουσιν ὀλιγώτερον τῶν δύο λευγῶν ἔκτασιν. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ μᾶλλον περίεργα εἶνε : μία αἴθουσα ἐξήκοντα μέτρων μῆκους καὶ πενήτηκοντα πλάτους ὑποστηριζομένη ὑπὸ εἴκοσιν ὀκτὼ κίωνων, καὶ εἰς τῶν εἴκοσι ναῶν τοῦ Σιθᾶ, Παράδεισος, ὅστις εἶνε τὸ μοναδικὸν λίθινον ἀριστοῦργημα τοῦ 11ου αἰῶνος. Τὸ μνημεῖον τοῦτο ἔχει δύο ὀροφάς, πολλὰς κλίμακας, σειρὰς κίωνων, στοὰς δίκην ἐξωστῶν, δύο ὀβελίσκους 12 μέτρων καὶ ἓνα πύργον ὕψους 20 μέτρων. Ὁ ναὸς οὗτος ὑψύεται ἐν μέσῳ αὐλῆς κεκλεισμένης πάντοθεν ὑπὸ περιβάλλου ἐκ λίθων εἰς ἀπόστασιν δεκάδος μέτρων ἀπὸ τοῦ κτιρίου. Ἡ αὐλὴ καὶ ὁ περίβολός τῆς ἐσκάφησαν εἰς τὸν αὐτὸν βράχον μὲ τὰς ἄλλας οἰκοδομὰς καὶ σχηματίζουσιν μετ' αὐτῶν μονόλιθον. Πανταχοῦ ἡ γλυπτικὴ θριαμβεῖει ἀγαλινώτως, τερατώδεις, καὶ τοὶ ἄνευ μεγάλης δυνάμεως, ἀναπτύσσεται, ὡσάν ν' ἀνήκη εἰς τὰς ἐποποιίας τοῦ Μαχαραβάτας. Εἶνε σωρὸς σκοτεινῶς ἐνθα βλέπει τι : ἐν μέσῳ ἀνθέων, φυτῶν ἀλοκότων καὶ ζῳων, νὰ σχηματίζωνται πρόσωπα φανταστικά, πλείστας κεφαλὰς, κεκλιμένας εἰς πλείεστα ζεύγη βραχιόνων καὶ κνημῶν, συνενου-